

מסורת הש"ס

(א) צ"ק פט. כמותו עו. סתדוקי לא: גיטין לה. עה. וצ"מ לה: כבודו דא. (ב) צ"ל אה"ל. (ג) רש"ל. (ד) וצ"מ מזה. (ה) [לש"ל קטנ]. (ו) [מבואות פה. ערכין כב.]. (ז) [נ"ל דרבה]. (ח) [נ"ל כב.]. (ט) רש"ל מ"ו וצ"מ רש"ל. (י) ש"ך נ"ג.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ואלה וכו' של ראה כל זמן לל"ל ופינה וז' נמק: (ב) ר"ה בר מן וכו' ורמב"ם קבלות: (ג) ר"ה פירש וכו' מ"ב לאו לל"ל ואלה ד' נמק: (ד) ר"ה ר' הנה"ר סי' דבין דחייב מודה וכו' וכל הני בבית היינו מקרקעי וכו' דמון הזה כיון דלכא: (ה) תוס' ד"ה ואם וכו' דא"ר כשטרא וקפא: (ו) בא"ד למאן דפריך אדרבה כו' ודפרי' בקונטרס דאי לאו דתפסינן לזרי לנר לא היה מקבל ליה בערבות הכה מיהא כ"ל:

מוסף רש"י

לא יפרע מן הערב. תחלה לא יפרע הוא: כר מסן לו ואני נוסן נר. וכ"ש מן לו ואני קבלן. וקיימא לן כרנא דהוא בתרא. ודוקא מן לו ואני נותן דשניהם לשון מתנה (י) משמע קבלנות שצלוהו לשון צליהו למסור לזה קבל עליו לפרעו דמשמע כאלו קבל הוא עצמו מיד המלוה. בערבות לא יפרע מן הערב תחלה אלא מן הלוה ובקבלנות מאחיה שירצה יפרע כרנא דמתנתין אצל אס נשא ונתן צד אין למלוה על הלוה כלום: אינון ערצין ציה. כדכתיב (משל כב) אס אין לך שלם למה יקח משכבך מתחתך וכתיב (דברים כד) יולא איך העצות החוזה: וקיימא לן לא יפגע מן הערב תחלה. אין נכון להטריח את הערב חנם דלמא מפלי ליה לזה והוא הדין לנכסי דאניס למה נזיל צנכסיו להוריד בהן את המלוה חנם שמה יקלקלו לזה בצמעות ולא ינטרן לירד צנכסיו: והוא ערנא דיוסמי. אביהם לזה בחייו וזה נעשה ערב למלוה בשבילו ולאחר מותו פרע הערב תחלה מקמי דנתבעניהו ליתמי כלומר משלו פרע ולא משל יתומים שלא הספיקו לתבעם ועמה חומר עליהם ומוצאם: פריעת ע"ה מלוה. הערב עמה נעשה ע"ה ומלוה על פה הוא ומלוה לפרעו ואם יתומים פחותים מ"ה (י) דלאו בני מיעבד מלוה נינהו וכי גדלי לישתעי דינא בהדיהו כדאמר בחזקת הבתים (לעיל ג) גבי עובדא דדרבה בר שרשום: רב הונא בריה דרב יהושע אמר. לעולם יתמי בני מיעבד מלוה נינהו כדאמר בערכין בפרק שום היתומים (דף כב) יתמי דאלכלי דלאו ידיהו לזילו בתר שיצקיהו אלא היינו טעמא דלא גובה ערב יתמי עד גדלי וידעו לטעון ולחזור אחר דינא דאיכא לתימר אימור כררי אתפסיהו אציהם למלוה בחייו לפרעו את הערב והלכך (י) על מלוה על פה איכא למיחש דלמא אצוהון בחייו ואע"ג דקיי"ל לקמן בפירקין [קטנ]. מלוה על פה גובה מן הירושן הני מילי כגון דשמתיהו ומית בשמתיהו א"י נמי כשחייב מודה. ופסקין לקמן [ע"ג] הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דאמר דלא חיישין למימר יתמי לאו בני מיעבד מלוה נינהו אלא בכל חוב שאנו יודעין שלא פרעו אציהן בחייו או שאין אנו יודעין אלא שאמר אציהן מן נותנין דפסקין בערכין [כב]: ואין מממנין עד גדלי כשנלוו מתם דהלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע [ע"ג]. ורבא נמי דפסק בערכין (ס) הלכתא דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא אס כן רביא אוכלת בהן ואם אמר מן נותנין נראה צעני דלא פליג אדרב הונא (י) כיון דחייב מודה כמאן דאמר מן דמי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רב הונא איירי בחייב מודה אף על גב דלא אמר מן דמי ורבא איירי באומר מן אף על גב דלא חייב מודה וכל הני גיטין ממקרקעי דלמי. ונראה צעני דבזמן הזה לכתא מקרקעי כל כך אע"ג דקיי"ל [במבואות כג] מטלטלי דיתמי לא משתבעדי לבע"ה בזמן הזה הדינ לגבות ממטלטלי דלמי דשק להון אצוהון כמו שתקנו הגאונים בכמותא אשה דפסקין הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי ואפילו הכי נהגו לגבות ממטלטלי ומציא אני ראייה מההוא דכתובות (דף סא) דארנקי דמחזא דאשה גובה כתובתה מהם משום דאסמכתיהו עליהו והוא הדין לבעל חוב דגבי מטלטלי דיתמי היכא דידעו לנו שאציהן היה חייב לזה וכן הלכה למעשה דהא אמרינן לקמן [קטנ]. מלוה על פה גובה מן היתומים כדי שלא תנעול דלת בפני לוי ואי ממטלטלי דשק להון אצוהון לא גובה אין לך נעילת דלת גדול מזה דהא לא שכיחי לן מקרקעי:

מוסף תוספות

א. עיין בראשונים, ונראה שחייב מלוה מלוה כהרמב"ם.

רצן שמעון בן גמליאל אומר אס יש נכסים ללוה. אחד ערב ואחד קבלן לא יפרע אלא מן הלוה: צמטתו. ולא צמטתה: חוץ מערב משנה זו אלא יפרע מן הקבלן ואע"פ שיש נכסים ללוה כרנא: ולידן. בני שחזו במסכת גיטין [עד]. וראיה אחרונה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה אחד זה ואחד זה לא יפרע מזה (א) אמר רבה בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידון וראיה אחרונה אמר רב הונא הלוחו ואני ערב הלוחו ואני פורע הלוחו ואני חייב הלוחו ואני (ב) (נותן) כולן לשון ערבות הן תן לו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב תן לו ואני (ג) (נותן) כולן לשון קבלנות הן איבעיא להו הלוחו ואני קבלן תן לו ואני ערב מאי אמר ר' יצחק לשון ערבות ערבות לשון קבלנות קבלנות רב חסדא אמר כולן לשון קבלנות הן בר מהלוחו ואני ערב רבא אמר "כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן א"ל מר בר אמימר לרב אשי הכי אמר אבא תן לו ואני נותן אין למלוה על המלוה כלום יולא ואני לא מיפטר לזה מיניה דמלוה: עד שישא ויתן ביד ההוא דיינא דאחתיא למלוה לנכס" (ד) [דלוח] מקמי דלתבעיה ללוה סלקיה רב חנין בריה דרב יבא אמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב חנין בריה דרב יבא קסבר (ה) נכסיה דרב איניש אינון מערבין יתיה ונתן (ו) המלוה את הבירו ע"י ערב לא יפרע מן הערב וקי"ל לא יתבע ערב תחלה יהיה ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דלדורעניהו ליתמי א"ר פפא "פריעת בע"ה מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ורב הונא בריה דרב יהושע אמר "אימר צררי אתפסיה מאי

צו התקבלתי גובה היינו אס כתב בשטר התקבלתי מן הערב שקר כתב הלוה גם לערב בתוך השטר לפיכך כח לדוחקו ולפטרו לשלם חובו למלוה אף אס לא יתבענו המלוה עדיין גובה בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע ניחא דאיהו חייש לצררי והכא ליכא למיחש לצררי דכיון שכתב גם לערב התקבלתי ויפטר אסמכתא למיחש מעצמו אין רגיל להפסיק כררי למלוה אצל צרישא אינו גובה משום דחייש לצררי דלמא אתפסיה למלוה ואע"פ שיש ערב זה אין לחוש בכתב לו התקבלתי דלמא אתפסיה כררי לערב שאין רגילות להפסיק ליה כררי כדאמרין לקמן דעבד כוכדים ליכא למיחש לצררי אלמא אין מתפסיק לערב דאס כן ניוחש שמה התפסיק לערב ואפילו למאן דפריך אדרבה כו' (י) אי לאו דאחפיה כררי לערב לא היה מקבל לערב כדפי' בקונטרס הכא מיהא לא מתפסיק לא למלוה ולא לערב אלא לרב פפא קשיא הא לאו בני מיעבד מלוה נינהו שאני התם דלחיי כתב לו התקבלתי שיהא לו כח לגבות מן היתומים

ועשד
דקיי"ל לקמן בפירקין [קטנ]. מלוה על פה גובה מן הירושן הני מילי כגון דשמתיהו ומית בשמתיהו א"י נמי כשחייב מודה. ופסקין לקמן [ע"ג] הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דאמר דלא חיישין למימר יתמי לאו בני מיעבד מלוה נינהו אלא בכל חוב שאנו יודעין שלא פרעו אציהן בחייו או שאין אנו יודעין אלא שאמר אציהן מן נותנין דפסקין בערכין [כב]: ואין מממנין עד גדלי כשנלוו מתם דהלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע [ע"ג]. ורבא נמי דפסק בערכין (ס) הלכתא דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא אס כן רביא אוכלת בהן ואם אמר מן נותנין נראה צעני דלא פליג אדרב הונא (י) כיון דחייב מודה כמאן דאמר מן דמי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רב הונא איירי בחייב מודה אף על גב דלא אמר מן דמי ורבא איירי באומר מן אף על גב דלא חייב מודה וכל הני גיטין ממקרקעי דלמי. ונראה צעני דבזמן הזה לכתא מקרקעי כל כך אע"ג דקיי"ל [במבואות כג] מטלטלי דיתמי לא משתבעדי לבע"ה בזמן הזה הדינ לגבות ממטלטלי דלמי דשק להון אצוהון כמו שתקנו הגאונים בכמותא אשה דפסקין הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי ואפילו הכי נהגו לגבות ממטלטלי ומציא אני ראייה מההוא דכתובות (דף סא) דארנקי דמחזא דאשה גובה כתובתה מהם משום דאסמכתיהו עליהו והוא הדין לבעל חוב דגבי מטלטלי דיתמי היכא דידעו לנו שאציהן היה חייב לזה וכן הלכה למעשה דהא אמרינן לקמן [קטנ]. מלוה על פה גובה מן היתומים כדי שלא תנעול דלת בפני לוי ואי ממטלטלי דשק להון אצוהון לא גובה אין לך נעילת דלת גדול מזה דהא לא שכיחי לן מקרקעי:

כלום אבל אי היה בשטר היו מחויבין לפרעו: ורב הונא בריה דרב יהושע. אמר להכי לא פרעי יתמי כלום לערב דאימור אביהן קמי דמת שמה אתפסיה צררי למלוה כשיעור

גמ פשוט פרק עשירי בבא בתרא קעד.

מקמי דלדורעניהו ליתמי ב'. מיהר לפרוע ולא הודיעם אס ירלו לפרוע לו כלום שאם היה מודיעם שמה היו פורעין "מיהר אס לא היו רוצים לפרוע נפרע מן הערב דהיינו אין לו נכסים ללוה דודאי אס אין לו נכסים (א) (שאיין) יכול הערב לדחותו עד אחר שיסכיר עצמו ויקנה נכסים

מה לי אס ידעה אותו עד שיגדלו היתומים מה לי אס ידעה אותו עד שיסכיר עצמו: (א) ואם כתב בו התקבלתי. שכתב בעל חוב כן גובה בשלמא לרב הונא משכמת לה בשחייב מודה דליכא למיחש לצררי אלא לרב פפא היכי משכמת לה וא"ת אי בשחייב מודה אפי' לא כתב התקבלתי יש לדנות דרי לא כתב התקבלתי להכי לא גזי' שאמר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתבא אצולתי ואבא אצולתי אינו גט: רשב"ג אמר נותן דמיה והרי הוא [גט] לית הלכתא כוותיה: וראיה אחרונה. בס' סנהדרין אמר רשב"ג מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים ולא היה יודע שיש לו ראייה והביא לו ראייה כר: כולן לשון ערבות הן. כיון שאמר לו בשלשן התם שום היתומים ל' יוס בשלמא לרב הונא מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא במאי מוקי לה אמר לך רב פפא איבעיא חמא בכמותא אשה משום חמא אצל צעל חוב צשטר לא מצי מוקי לה אלא מיירי ודאי אפילו צשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מלוה נינהו נמי אין לגבות מהן דטוענין ליוש שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעמי ואפילו גדולים נינהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה התקבלתי דהו כמלוה צשטר מה יש לו למכית המלוה להועיל לערב לגבות מיתמי מאחר שהיה לו כתב כלום והיה נראה לפרש דאס כתב צו התקבלתי גובה היינו אס כתב בשטר התקבלתי מן הערב שקר כתב הלוה גם לערב בתוך השטר לפיכך כח לדוחקו ולפטרו לשלם חובו למלוה אף אס לא יתבענו המלוה עדיין גובה בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע ניחא דאיהו חייש לצררי והכא ליכא למיחש לצררי דכיון שכתב גם לערב התקבלתי ויפטר אסמכתא למיחש מעצמו אין רגיל להפסיק כררי למלוה אצל צרישא אינו גובה משום דחייש לצררי דלמא אתפסיה למלוה ואע"פ שיש ערב זה אין לחוש בכתב לו התקבלתי דלמא אתפסיה כררי לערב שאין רגילות להפסיק ליה כררי כדאמרין לקמן דעבד כוכדים ליכא למיחש לצררי אלמא אין מתפסיק לערב דאס כן ניוחש שמה התפסיק לערב ואפילו למאן דפריך אדרבה כו' (י) אי לאו דאחפיה כררי לערב לא היה מקבל לערב כדפי' בקונטרס הכא מיהא לא מתפסיק לא למלוה ולא לערב אלא לרב פפא קשיא הא לאו בני מיעבד מלוה נינהו שאני התם דלחיי כתב לו התקבלתי שיהא לו כח לגבות מן היתומים

ועשד
דקיי"ל לקמן בפירקין [קטנ]. מלוה על פה גובה מן הירושן הני מילי כגון דשמתיהו ומית בשמתיהו א"י נמי כשחייב מודה. ופסקין לקמן [ע"ג] הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דאמר דלא חיישין למימר יתמי לאו בני מיעבד מלוה נינהו אלא בכל חוב שאנו יודעין שלא פרעו אציהן בחייו או שאין אנו יודעין אלא שאמר אציהן מן נותנין דפסקין בערכין [כב]: ואין מממנין עד גדלי כשנלוו מתם דהלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע [ע"ג]. ורבא נמי דפסק בערכין (ס) הלכתא דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא אס כן רביא אוכלת בהן ואם אמר מן נותנין נראה צעני דלא פליג אדרב הונא (י) כיון דחייב מודה כמאן דאמר מן דמי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רב הונא איירי בחייב מודה אף על גב דלא אמר מן דמי ורבא איירי באומר מן אף על גב דלא חייב מודה וכל הני גיטין ממקרקעי דלמי. ונראה צעני דבזמן הזה לכתא מקרקעי כל כך אע"ג דקיי"ל [במבואות כג] מטלטלי דיתמי לא משתבעדי לבע"ה בזמן הזה הדינ לגבות ממטלטלי דלמי דשק להון אצוהון כמו שתקנו הגאונים בכמותא אשה דפסקין הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי ואפילו הכי נהגו לגבות ממטלטלי ומציא אני ראייה מההוא דכתובות (דף סא) דארנקי דמחזא דאשה גובה כתובתה מהם משום דאסמכתיהו עליהו והוא הדין לבעל חוב דגבי מטלטלי דיתמי היכא דידעו לנו שאציהן היה חייב לזה וכן הלכה למעשה דהא אמרינן לקמן [קטנ]. מלוה על פה גובה מן היתומים כדי שלא תנעול דלת בפני לוי ואי ממטלטלי דשק להון אצוהון לא גובה אין לך נעילת דלת גדול מזה דהא לא שכיחי לן מקרקעי:

מאי
כלום אבל אי היה בשטר היו מחויבין לפרעו: ורב הונא בריה דרב יהושע. אמר להכי לא פרעי יתמי כלום לערב דאימור אביהן קמי דמת שמה אתפסיה צררי למלוה כשיעור

עין משפט
נר מצוה

קבל א מ"י פכ"ה מה' מלוה וזה ה"ל דומי' בשנאות ובזמני' ממן עשין ד' טושי' ח"מ ס' קטט ע"ף ח' ת': קבל ב ג מ"י ש פכ"ה ה' ג סמג ש טושי' ח"מ ש ע"ף ט': קלד ד ה מ"י ש ה' ו ע"ין בשנאות ובזמ"מ סמג ש טושי' ח"מ ס' קל ע"ף ו':

רבינו גרשום

חוץ מערב. הא דקאמר בבבא בתרא כיון דאין כן לא יפרע מן הערב: צידון. בס' גיטין משה בבבא בתרא שאמר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתבא אצולתי ואבא אצולתי אינו גט: רשב"ג אמר נותן דמיה והרי הוא [גט] לית הלכתא כוותיה: וראיה אחרונה. בס' סנהדרין אמר רשב"ג מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים ולא היה יודע שיש לו ראייה והביא לו ראייה כר: כולן לשון ערבות הן. כיון שאמר לו בשלשן התם שום היתומים ל' יוס בשלמא לרב הונא מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא במאי מוקי לה אמר לך רב פפא איבעיא חמא בכמותא אשה משום חמא אצל צעל חוב צשטר לא מצי מוקי לה אלא מיירי ודאי אפילו צשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מלוה נינהו נמי אין לגבות מהן דטוענין ליוש שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעמי ואפילו גדולים נינהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה התקבלתי דהו כמלוה צשטר מה יש לו למכית המלוה להועיל לערב לגבות מיתמי מאחר שהיה לו כתב כלום והיה נראה לפרש דאס כתב צו התקבלתי גובה היינו אס כתב בשטר התקבלתי מן הערב שקר כתב הלוה גם לערב בתוך השטר לפיכך כח לדוחקו ולפטרו לשלם חובו למלוה אף אס לא יתבענו המלוה עדיין גובה בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע ניחא דאיהו חייש לצררי והכא ליכא למיחש לצררי דכיון שכתב גם לערב התקבלתי ויפטר אסמכתא למיחש מעצמו אין רגיל להפסיק כררי למלוה אצל צרישא אינו גובה משום דחייש לצררי דלמא אתפסיה למלוה ואע"פ שיש ערב זה אין לחוש בכתב לו התקבלתי דלמא אתפסיה כררי לערב שאין רגילות להפסיק ליה כררי כדאמרין לקמן דעבד כוכדים ליכא למיחש לצררי אלמא אין מתפסיק לערב דאס כן ניוחש שמה התפסיק לערב ואפילו למאן דפריך אדרבה כו' (י) אי לאו דאחפיה כררי לערב לא היה מקבל לערב כדפי' בקונטרס הכא מיהא לא מתפסיק לא למלוה ולא לערב אלא לרב פפא קשיא הא לאו בני מיעבד מלוה נינהו שאני התם דלחיי כתב לו התקבלתי שיהא לו כח לגבות מן היתומים